

**Biroului permanent al
Parlamentului Republicii Moldova**

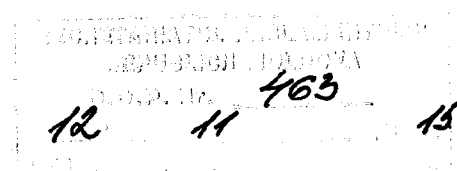
În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul Legii cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia.

Anexă:

1. Proiectul Legii
2. Notă informativă

Deputați în Parlament:

V. Voronin
E. Bodnarenco
A. Reșetnicov
A. Bannicov
G. Balmoș
V. Ivanov
P. Porcescu
I. Șupac

LEGE
cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia

Manifestînd respect față de drepturile minorităților naționale, năzuind spre menținerea păcii și armoniei interetnice, ținînd cont de condițiile stabilite istoric de dezvoltare a culturii, limbii și tradițiilor bulgare, spre menținerea identității etnice a bulgarilor, sprijinind aspirația comunității bulgare spre autoguvernare etnoculturală, ținînd cont de normele legislației naționale și internaționale în domeniul protecției drepturilor minorităților naționale, Parlamentul adoptă prezenta lege, ce determină bazele juridice ale statutului etnocultural al raionului Taraclia al Republicii Moldova, creează condiții legale pentru interacțiunea dintre stat și societate în scopul protecției intereselor naționale ale cetățenilor Republicii Moldova în procesul de alegere a căilor și formelor sale de dezvoltare etnoculturală.

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Noțiunea de statut al raionului etnocultural Taraclia

Statutul raionului etnocultural Taraclia din Republica Moldova este o formă de autodeterminare etnoculturală a cetățenilor Republicii Moldova, care locuiesc în mod compact pe teritoriul raionului Taraclia, se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor, pe bază de autoorganizare benevolă, în scopul soluționării de sine stătătoare a problemelor de menținere a identității, dezvoltare a limbii, educație și cultură națională.

Articolul 2. Principiile statutului raionului etnocultural Taraclia

Statutul raionului etnocultural Taraclia se bazează pe următoarele principii:

- a) consimțămîntul liber exprimat al cetățenilor la autoidentificarea cu o anumită comunitate etnică;
- b) autoorganizare și autoguvernare;
- c) îmbinare a inițiativei obștești cu sprijinul din partea statului;
- d) respectare a limbii, culturii, tradițiilor și obiceiurilor cetățenilor din diferite comunități etnice;

e) legalitate.

Articolul 3. Obiectivele atribuirii statutului etnocultural raionului Taraclia:

a) menținerea și dezvoltarea identității naționale a bulgarilor, inclusiv a limbii bulgare, a istoriei, culturii, obiceiurilor, tradițiilor și altor componente și caracteristici ale identității culturale bulgare;

b) elaborarea și realizarea unui complex de măsuri pentru derularea proiectelor economice, investiționale și sociale în scopul dezvoltării social-economice durabile a raionului;

c) realizarea eficientă a funcționării autorității publice în raion, reprezentarea garantată în organele legislative și executive ale țării;

d) dezvoltarea cooperării interstatale dintre Republica Moldova și Republica Bulgaria și alte țări în domeniile educațional și cultural;

e) menținerea și aprofundarea relațiilor de prietenie între locuitorii raionului, indiferent de apartenența lor etnică.

Articolul 4. Reglementarea juridică a statutului raionului etnocultural Taraclia

Reglementarea juridică a statutului raionului etnocultural Taraclia ca parte integrantă a Republicii Moldova se realizează în corespundere cu Declarația cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU 47/135 din 18.12.1992, Carta europeană a autonomiei locale, Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, Recomandarea Rezoluției speciale a APCE pentru Moldova din 26.12.1999, art. 110, 111 și 113 din Constituția Republicii Moldova, Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 79 din 30.03.1992 privind unele măsuri pentru dezvoltarea culturii naționale bulgare, Legea nr. 764 din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, Legea nr. 382 din 19.07.2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor, Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală din Republica Moldova", Legea Republicii Moldova nr. 741 din 20.02.1996 despre Regulamentul cu privire la modul de soluționare a chestiunilor organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova, prezenta lege, alte legi și alte acte normative ale Republicii Moldova, precum și cu principiile și

normele de drept internațional unanim recunoscute și tratatele internaționale ale Republicii Moldova.

Dacă tratatul internațional al Republicii Moldova stabilește alte reguli decât cele prevăzute în prezenta lege, se aplică regulile tratatului internațional.

Articolul 5. Drepturile raionului etnocultural Taraclia

Raionul etnocultural Taraclia este în drept:

a) să primească sprijinul necesar din partea autorităților p și autorităților locale pentru menținerea identității naționale, dezvoltarea limbii și culturii bulgare;

b) să se adreseze autorităților legislative și executive, autorităților locale, reprezentând interesele lor etnoculturale;

c) să fondeze mijloace de informare în masă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, să primească și să disemineze informații în limba bulgară;

d) să mențină și să îmbogățească patrimoniul istoric și cultural, să aibă acces liber la valorile etnoculturale;

e) să respecte tradițiile și obiceiurile naționale, să revigoreze și să dezvolte meseriile și meșteșugurile artistice populare;

f) să fondeze instituții de învățământ și de cercetare științifică, instituții de cultură și să asigure funcționarea acestora, în conformitate cu legislația Republicii Moldova;

g) să participe prin reprezentanții săi autorizați în activitatea organizațiilor non-guvernamentale internaționale;

h) să stabilească, în temeiul legislației Republicii Moldova, și să mențină fără nicio discriminare contacte umanitare cu cetățenii, organizațiile obștești din alte tari.

În temeiul legislației Republicii Moldova raionului etnocultural Taraclia îi pot fi acordate și alte drepturi în domeniile educației și culturii.

Participarea sau neparticiparea la activitatea raionului etnocultural Taraclia nu poate servi drept temei pentru limitarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova, iar identitatea națională nu poate servi drept temei pentru limitarea participării sau neparticipării la activitatea raionului etnocultural Taraclia.

Realizarea dreptului la statutul de raion etnocultural nu trebuie să aducă atingere intereselor altor comunități etnice.

Capitolul II. PRINCIPIILE ORGANIZATORICE ALE RAIONULUI ETNOCULTURAL TARACLIA

Articolul 6. Principiile organizatorice ale raionului etnocultural Taraclia

Principiile organizatorice ale raionului etnocultural Taraclia sînt determinate de specificul stabilirii geografice a cetătenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor, și de relațiile economice și sociale, tradițiile istorice, culturale, lingvistice formate.

În conformitate cu prezenta lege raionul poartă denumirea de "Raion etnocultural Taraclia".

În componența raionului etnocultural Taraclia intră următoarele localități: orașele Taraclia și Tvardița, satele Albota de Jos, Albota de Sus, Aluatu, Balabanu, Budăi, Cairaclia, Chirilovca, Cialik, Ciulai, Corten, Cortenul Nou, Dermengi, Hagichioi, Hîrtop, Mirnoe, Musaitu, Novosiolovca, Orehovca, Roșița, Salcia, Samurza, Sofievca, Valea Perjei, Vinogradovca. Centrul administrativ al raionului etnocultural Taraclia este orașul Taraclia.

La efectuarea reformei administrativ-teritoriale, Republica Moldova garantează păstrarea, integritatea și funcționarea pleneră a raionului etnocultural Taraclia în hotarele sale existente.

Dreptul la statut de raion etnocultural nu este identic cu dreptul la autodeterminare național-teritorială a raionului Taraclia.

Statutul raionului etnocultural Taraclia nu poate fi schimbat fără consimțământul locuitorilor săi, exprimat în cadrul referendumului local.

Pe teritoriul raionului etnocultural Taraclia, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, de rînd cu simbolurile de stat pot fi utilizate simbolurile proprii, care reflectă tradițiile istorice, culturale, social-economice și alte tradiții ale populației raionului.

În comunicarea oficială pe teritoriul raionului etnocultural Taraclia se utilizează, de rînd cu limba de stat, limbile bulgară și rusă. Limba rusă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, este limbă de comunicare interetnică.

Statul asigură funcționarea obligatorie a structurilor tuturor autorităților administrației publice centrale pe teritoriul raionului etnocultural Taraclia.

Ținînd cont de specificul plasării geografice a localităților raionului etnocultural Taraclia, statul asigură funcționarea stației de asistență medicală urgentă, a

comisariatului de poliție, a filialei Departamentului situații excepționale și a biroului cadastral teritorial din orașul Tvardița.

Unul din vicepreședinții raionului este ales din rîndul consilierilor de naționalitate nebulgară.

Articolul 7. Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale

Pe lângă Consiliul raional Taraclia se creează Comisia permanentă pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale, condusă de un consilier de naționalitate nebulgară. Modul de formare și activitate a Comisiei va fi stabilit prin acte juridice normative ale organelor locale.

Comisia pentru relații interetnice și protecția intereselor minorităților naționale:

a) reprezintă și apără în organele de stat ale Republicii Moldova interesele culturale și sociale ale comunităților etnice;

b) participă la pregătirea programelor în domeniul menținerii și dezvoltării limbilor naționale (native) și a culturii naționale, proiectelor de acte juridice normative, precum și la pregătirea altor decizii referitoare la drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu anumite comunități etnice, care aflate în situația minorităților naționale pe teritoriul respectiv;

c) consultă Guvernul Republicii Moldova, organele puterii executive în problemele naționale ale cetățenilor Republicii Moldova, care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor.

Capitolul III. ASIGURAREA DREPTULUI LA MENȚINEREA, DEZVOLTAREA ȘI UTILIZAREA LIMBII BULGARE

Articolul 8. Protecția de stat a limbii bulgare

Republica Moldova asigură protecția socială, economică și juridică a limbii bulgare.

Dreptul cetățenilor Republicii Moldova la menținerea și dezvoltarea limbii bulgare, libertatea de alegere și utilizare a limbii de comunicare, educație și studii este stabilit de Constituția Republicii Moldova, prezenta lege și de alte acte legislative.

Articolul 9. Asigurarea dreptului la menținerea și dezvoltarea limbii bulgare

Organele puterii de stat ale Republicii Moldova:

- a) asigură realizarea politicii de stat care vizează menținerea și dezvoltarea limbii bulgare;
- b) oferă sprijin organizatoric și de alt gen raionului etnocultural Taraclia în elaborarea și realizarea programelor de stat în domeniul menținerii și dezvoltării limbii bulgare.

Organele puterii executive ale Republicii Moldova pot acorda sprijin raionul etnocultural Taraclia:

- a) la editarea cărților, presei periodice, organizarea teleradiodifuziunii, crearea mijloacelor de informare în masă, atât în limba de stat, cât și în limba bulgară;
- b) în schimbul de programe de televiziune și de radio, materiale audio și video, materiale tipărite, în limba bulgară și alte limbi, între comunitățile naționale ale Republicii Moldova și statele străine.

Articolul 10. Dreptul de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii

Cetățenii Republicii Moldova care se identifică cu comunitățile etnice bulgare au dreptul de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii în limita posibilităților oferite de sistemul educațional, în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

Articolul 11. Asigurarea de către raionul etnocultural Taraclia a dreptului de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii

În scopul asigurării dreptului de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii, raionul etnocultural Taraclia poate:

- a) crea instituții preșcolare non-guvernamentale (obștești) sau grupe în astfel de instituții cu educație în limba bulgară;
- b) crea instituții de învățământ nestatale (obștești) (învățământ de cultură generală, primar, secundar și profesional superior), cu predare în limba bulgară;
- c) fonda alte instituții de învățământ nestatale (obștești), cu predare în limba bulgară;
- d) participa la elaborarea programelor educaționale implementate de instituțiile de învățământ subordonate, edita manuale, materiale didactice, alte materiale educaționale necesare pentru asigurarea dreptului la educație în limba bulgară;

e) înainte propunerii organelor puterii executive ale Republicii Moldova, organelor puterii locale privind crearea:

- claselor, grupelor de studii în instituțiile publice de învățământ cu predare în limba bulgară;

- instituțiilor publice de învățământ cu predare în limba rusă și studiere aprofundată a limbii bulgare, culturii și istoriei naționale;

f) participa la elaborarea standardelor educaționale de stat, precum și a programelor educaționale de bază model pentru instituțiile de învățământ de stat și municipale cu predare în limba bulgară;

g) organiza formarea și reciclarea cadrelor didactice și a altor categorii de personal pentru instituții de învățământ nestatale (obștești);

h) încheia contracte cu organizațiile non-guvernamentale din străinătate cu privire la crearea condițiilor pentru realizarea dreptului la educație în limba bulgară, în special, contracte privind formarea cadrelor didactice, asigurarea cu materiale științifico-didactice, educativă, artistică, mijloace audiovizuale de studiu în limba bulgară;

i) desfășura, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, alte măsuri pentru asigurarea dreptului la educație în limba bulgară, la alegerea limbii de educație și studii.

Instituțiile de învățământ nestatale (obștești) cu predare în limba bulgară vor asigura studierea limbii de stat a Republicii Moldova, în conformitate cu legislația Republicii Moldova și a standardelor educaționale de stat.

Articolul 12. Asigurarea de către organele executive ale Republicii Moldova a dreptului de a primi educație generală de bază în limba bulgară și de a alege limba de educație și studii

Organele executive ale Republicii Moldova, în conformitate cu legislația Republicii Moldova cu privire la funcționarea limbilor, Codul educației și prezenta lege:

a) asigură crearea grupelor în instituțiile preșcolare de stat, a claselor sau grupelor de studii în instituțiile de învățământ de stat cu predare în limba bulgară;

b) ținând cont de propunerile comunităților naționale, creează instituții de învățământ de stat cu predare în limba bulgară, în limba de stat cu studierea aprofundată a limbii bulgare, a istoriei și culturii naționale, precum și instituții de învățământ complementar (școli duminicale, cursuri opționale, centre educațional-

culturale și alte instituții de învățământ) pentru studierea și promovarea limbii bulgare și a culturii bulgare;

c) contribuie la elaborarea și asigură, prin contribuții financiare, editarea și achiziționarea programelor educaționale, manualelor, materialelor didactice și a altei literaturi didactice necesare pentru realizarea studiilor în limba bulgară;

d) finanțează acțiunile menite să asigure dreptul la educație în limba bulgară în instituțiile de învățământ de stat, din contul bugetelor corespunzătoare și alocărilor extrabugetare în limitele fondurilor alocate pentru educație;

e) organizează, preponderent la recomandarea comunităților naționale, formarea, reciclarea și perfecționarea cadrelor didactice și a altor categorii de personal pentru instituțiile de învățământ care desfășoară activitatea de învățământ în limba bulgară;

f) acordă asistență materială, juridică, organizațională și de alt gen comunităților naționale în crearea instituțiilor de învățământ nestatale și dezvoltarea altor forme de educație și instruire în limba bulgară.

Capitolul IV. ASIGURAREA DREPTULUI LA MENȚINEREA ȘI DEZVOLTAREA CULTURII NAȚIONALE

Articolul 13. Asigurarea dreptului raionului etnocultural Taraclia la menținerea și dezvoltarea culturii naționale

Pentru asigurarea dreptului cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu comunitatea etnică a bulgarilor la menținerea și dezvoltarea culturii naționale, raionul etnocultural Taraclia poate:

a) crea instituții nestatale (obștești) de cultură națională: teatre, centre de cultură, muzee, biblioteci, cluburi, studiouri, arhive și alte instituții de cultură și asigura funcționarea lor;

b) organiza uniuni de creație, colective de artă profesioniste și de amatori, grupuri pentru studiul patrimoniului etnocultural și realizărilor culturii naționale;

c) desfășura manifestări de masă în domeniul culturii naționale: festivaluri, concursuri, spectacole, expoziții și alte manifestări;

d) promova organizarea studierii ținutului natal, protejarea monumentelor naționale de istorie și cultură; crea muzee ale ținutului natal, etnografice și alte muzee obștești;

- e) fonda organizații de meșteșugărit popular;
- f) publica opere de literatură istorică, artistică, muzicală, folclorică, etnografică în limba bulgară și alte limbi;
- g) crea instituții de învățământ nestatale (obștești) de formare a lucrătorilor de creație, pedagogilor și altor categorii de personal în domeniul culturii naționale;
- h) elaborează și prezintă organelor de stat corespunzătoare, organelor de autoadministrare locală propuneri privind menținerea și dezvoltarea culturii naționale;
- i) încheie contracte cu organizații guvernamentale și non-guvernamentale din străinătate privind schimbul cultural și cooperarea în domeniul menținerii culturii naționale.

Articolul 14. Asigurarea de către organele executive ale Republicii Moldova a dreptului la menținerea și dezvoltarea culturii naționale

Organele executive ale Republicii Moldova, în conformitate cu legislația Republicii Moldova și prezenta lege:

- a) iau în considerare propunerile raionului etnocultural Taraclia la elaborarea și realizarea programelor regionale de dezvoltare etnoculturală;
- b) examinează propunerile raionului etnocultural Taraclia privind includerea în standardele educaționale de stat pentru instituțiile de învățământ ce implementează programe educaționale în limba bulgară a cursurilor de studiere a istoriei, culturii, etnografiei, a formelor tradiționale de muncă, a meșteșugurilor populare și iau măsurile corespunzătoare;
- c) direcționează activitatea instituțiilor culturale de stat și municipale spre satisfacerea necesităților etnoculturale;
- d) organizează în sistemul arhivelor de stat și municipale secțiuni corespunzătoare privind cultura, istoria și viața socială ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice;
- e) acordă asistență raionului etnocultural Taraclia la crearea instituțiilor nestatale (obștești) de cultură națională, deschiderea instituțiilor de învățământ nestatale (obștești) de formare a lucrătorilor de creație și altor specialiști, desfășurarea diverselor manifestări de masă în domeniul culturii naționale;
- f) asigură conservarea monumentelor de istorie și cultură ce prezintă valoare pentru cetățenii Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice, care fac parte din patrimoniul cultural al Republicii Moldova;

g) realizează alte activități de creare a condițiilor pentru menținerea, revigorarea și dezvoltarea culturii naționale, realizarea drepturilor etnoculturale ale cetățenilor Republicii Moldova care se identifică cu anumite comunități etnice.

Articolul 15. Asigurarea de către autoritățile de stat a dreptului raionului etnocultural Taraclia la mediatizarea activității lui în mijloacele de informare în masă

Mijloacele de informare în masă audiovizuale de stat oferă timp de antenă raionului etnocultural Taraclia. Frecvența, durata și limba în care se vor prezenta emisiunile vor fi determinate de contractele încheiate cu fondatorii și redacțiile programelor TV și radio.

Organele de stat ale Republicii Moldova sprijină și încurajează mijloacele de informare în masă non-guvernamentale, care oferă gratuit raionului etnocultural Taraclia posibilitatea de mediatizare a activității sale.

În programele de sprijin organizatoric și financiar a mijloacelor de informare în masă poate fi prevăzută acordarea de asistență mijloacelor de informare în masă a raionului etnocultural Taraclia.

Capitolul V. BAZA ECONOMICO-FINANCIARĂ A RAIONULUI ETNOCULTURAL TARACLIA

Articolul 16. Finanțarea și sprijinul activității legate de realizarea drepturilor raionului etnocultural Taraclia

Finanțarea activității legate de realizarea drepturilor raionului etnocultural Taraclia se efectuează din contul mijloacelor raionului, instituțiilor și organizațiilor, persoanelor particulare, precum și din contul altor surse neinterzise de lege.

Organele executive pot acorda asistență raionului cu statut etnocultural din contul mijloacelor bugetare, în conformitate cu legislația bugetară a Republicii Moldova. Particularitățile dezvoltării social-economice și culturale a raionului etnocultural Taraclia sînt reflectate în Programul de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova.

Organele de autoadministrare locală, în conformitate cu actele legislative de stat sînt în drept să acorde asistență raionului etnocultural Taraclia din contul mijloacelor bugetului local (cu excepția transferurilor din bugetul de stat al Republicii Moldova).

Capitolul VI. DISPOZIȚII FINALE

Articolul 17. Intrarea în vigoare a prezentei legi

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării oficiale.

Articolul 18. Guvernul, în termen de 3 luni, va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

**Notă explicativă
la proiectul de Lege cu privire la statutul
etnocultural al raionului Taraclia**

La 21 iulie 2015 Consiliul raional Taraclia a adoptat adresarea către conducerea Parlamentului, Guvernului și Președintele RM cu privire la necesitatea adoptării de către Parlamentul RM a proiectului de lege cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia.

La nivelul Comisiei parlamentare pentru administrație publică, dezvoltare regională, mediu și schimbări climatice a fost format grupul de lucru pentru elaborarea prezentei inițiative legislative, care a examinat și a luat în considerare toate propunerile, parvenite de la comunitățile bulgare, asociațiile etnoculturale, conducerea Consiliului raional.

Drept urmare, se propune spre examinare proiectul de lege cu privire la statutul etnocultural al raionului Taraclia, care conține șase capitole. Proiectul reglementează principiile, obiectivele, drepturile, bazele organizatorice ale raionului, garantează asigurarea dreptului la menținerea și dezvoltarea limbii bulgare, culturii naționale bulgare, dreptul la alegerea limbii de studii și educație, stipulează finanțarea și sprijinul activității legate de realizarea drepturilor raionului etnocultural Taraclia.

Considerăm că susținând această inițiativă legislativă și manifestând respect față de drepturile minorităților naționale, cultura, limba, tradițiile, autonomia etnoculturală, vom contribui la menținerea păcii și armoniei interetnice în țara noastră.

Deputați în Parlament:

V. Voronin
E. Bodnarenco
A. Reșetnicov
A. Bannicov
G. Balmoș
V. Ivanov
P. Porcescu
I. Șupac